

Social- og indenrigsminister Astrid Krag's talepapir

Anledning	ULØ samråd C
Dato / tid	4. december 2019, kl. 10-11
Sted	Folketinget, 2-080
Talens varighed	15 minutter

”Samrådsspørgsmål C

Ministeren bedes redegøre for, hvilke initiativer ministeren vil tage i dette folketingsår, som i væsentlig grad vil vedrøre vilkårene for og udviklingen i landdistrikterne, samt hvilke overvejelser ministeren i øvrigt gør sig med hensyn til landdistrikterne.”

Det talte ord gælder

[Indledning]

- Tak for invitationen til samrådet.
- Jeg er glad for at få mulighed for at sætte flere ord på mine og regeringens visioner i forhold til landdistrikterne.
- Siden jeg blev minister, har jeg haft lejlighed til at mødes med mange kommuner og borgere fra landdistrikterne.
- Mange føler, at de betaler til fællesskabet og velfærden, men ikke har tilstrækkelig del i den.
- Der har været en stigende centralisering, som tog fat med kommunalreformen. Vi skulle have bedre og billigere velfærd. Men sådan gik det ikke.
- Det gik snarere sådan, at der blev længere til velfærdstilbuddene, og nærheden forsvandt.
- Vi kan ikke rulle hele udviklingen tilbage. Men vi kan sætte en ny retning, hvor vi igen begynder at investere i velfærden og bringer velfærden tættere på danskerne.
- Første skridt har vi taget med økonomaftalen for 2020, så kommunerne ikke skal starte hvert år med at træffe svære beslutninger om, hvor der skal skæres i velfærden denne gang.

- I mine øjne er det afgørende for sammenhængskraften, at vi ikke har områder i Danmark, som føler sig koblet af resten af Danmark.
- Regeringen har en klar ambition om et Danmark, der hænger bedre sammen.
- Vi skal tage livtag med den stigende geografiske ulighed og centralisering i Danmark. Og gøre en reel forskel for de mange mennesker, der bor og arbejder i landdistrikterne og i områderne uden for de større byer.
- Der findes ingen hurtige løsninger.
- Landdistrikternes udfordringer er komplekse og kalder på en bred vifte af indsatser på tværs af ministerområder.
- Danmark er ikke større, end at man skal kunne bo i alle dele af landet.
- Vi skal have råd til en ordentlig velfærd. Vi er som nævnt begyndt med økonomiaftalen for 2020, og vi har nu fået en dugfrisk finanslovsaftale. Og vi fortsætter med en udligningsreform.
- Vi vil bringe velfærden tættere på borgerne. Det skal bl.a. ske ved at oprette velfærdscentre.
- Nærheden i velfærden skal også gælde de mange øer.

- Som socialminister har jeg også et særligt fokus på de sociale problemer i yderområderne. Det er ikke kun et københavnerfænomen. Det var den seneste hjemløsetælling fra VIVE en vigtig reminder om.
- Lad mig sætte lidt ekstra ord på tre fokusområder: Udligningssystemet, ø-tilskud og hjemløshed.

[Hvorfor udligning – udligning er til gavn for landets yderkommuner]

- Der skal være råd til en ordentlig kommunal velfærd i hele landet.
- Her er et velfungerende udligningssystem en afgørende forudsætning.
- Udligningssystemet har til formål at give kommunerne mere ensartede vilkår for opgaveløsningen – gennem udligning af forskelle i alderssammensætning, sociale forhold og indkomstgrundlag.
- Udligningen følger udviklingen i de enkelte kommuner år for år. Udligningen kan derfor også afbøde de negative konsekvenser, hvis en kommune i en periode er særligt økonomisk udfordret, fx hvis en større virksomhed er lukket.
- Gennem udligningen omfordeles et ganske betydeligt beløb mellem kommunerne – for 2020 er der tale om en

omfordeling på ca. 18,5 mia. kr., og den omfordeling er ikke mindst til gavn for landets yderkommuner.

[Problemer i udligningen]

- Men det nuværende udligningssystem har en række alvorlige problemer.
- Det er en forudsætning for systemet, at omfordelingen er baseret på objektive kriterier, som kan begrundes fagligt, og at der er tillid til datagrundlaget.
- Tidligere analyser har peget på, at beskæftigelsestilskuddet er skævt, og at nogle kriterier i udligningen har fået en utilsigtet virkning.
- Der er bl.a. problemer i kriteriet for befolkningstilbagegang. Et kriterium, der sigter mod at tage højde for udfordringer med befolkningstilbagegang i bl.a. yderkommuner.
- Problemet med kriteriet er bl.a., at det er ustabil og har fået utilsigtet stor betydning for kommuners økonomi.
- Det er positivt, at flere kommuner, også i yderområderne, har fået befolkningsvækst eller mindre fraflytning. Men det er jo ikke hensigtsmæssigt, at det kan have meget stor betydning for en kommunes udligningsbeløb fra det ene år til det andet.

[En udligningsreform er en bunden opgave]

- Regeringen ser det derfor som en bunden opgave at lave en udligningsreform, Så vi får et udligningssystem, som er mere robust og fremtidssikret.
- Her vil regeringen også have fokus på balancen mellem land og by.

[Tilskudsordningerne til nedsættelse af færgetakster er lige justeret – afventer ny evaluering i 2022]

- Regeringen er også meget optaget af de særlige udfordringer, som beboerne på de danske øer står over for.
- Jeg fik mange nyttige indspark med mig hjem, da jeg for nylig var på mit første ø-besøg som social- og indenrigsminister.
- Og så fik jeg det første stempel i Ø-passet.
- Turen gik til Fejø, hvor jeg havde nogle gode snakke med øboerne.
- Om det at være erhvervsdrivende på en ø. Om pendlerlivet. I det hele taget om det at leve og bo på en ø.
- Og naturligvis også om vigtigheden af færgeforbindelsen – og billetpriserne.

- For beboerne på landets små øer og ø-kommuner er færgerne livlinen til fastlandet.
- Derfor prioriterer regeringen tilskudsordningerne på færgeområdet højt. De er kommet for at blive.
- Ordningerne virker overordnet set godt og efter hensigten. Det viser den evaluering fra 2018, som det tidligere Økonomi- og Indenrigsministerium lavede.
- Tilskuddene er med til at sikre liv og udvikling på øerne – året rundt.
- Jeg har lige justeret de to tilskudsordninger. Det skete som opfølgning på den politiske aftale fra sidste efterår, som alle partier i det daværende folketing stod bag.
- Vi har forhøjet tilskuddet til passagerområdet med 5,3 mio. kr.
- Og vi har åbnet op for, at kommuner med små øer kan anvende tilskuddet hele året rundt inden for en samlet ramme på 46 uger. Hvis der vel at mærke er plads på den lokale færge. Som noget nyt altså også mulighed for at bruge tilskuddet i skolernes sommerferie.

- De små øers brug af denne mulighed kommer til at indgå i en ny evaluering, som skal ligge klar i 2022. Det er en del af den politiske aftale.
- Herefter vil vi vurdere, om der er behov for at justere ordningerne igen.
- Det er vigtigt, at vi får en solid og dækkende evaluering. Inden vi begynder arbejdet, vil jeg derfor invitere interessenter og partier til en drøftelse af rammerne for en sådan evaluering.

[Andre ø-tilskud – alt i alt en vigtig håndsrækning til øerne]

- De to tilskudsordninger til nedsættelse af færgetakster for gods og passagerer står ikke alene.
- Staten yder også betydelige tilskud til kommuner med små øer og til ø-kommuner. Disse tilskud skal dække de særlige udgifter, som er forbundet med at være en kommune med en eller flere små øer. Eller være en ø-kommune.
- Det handler selvfølgelig om færgeudgifterne. Men også udgifterne til de almindelige kommunale velfærdsopgaver, som helt naturligt kan være dyrere at levere på en ø.
- Endelig vil jeg tilføje, at jeg er bekendt med, at min gode kollega, transportministeren, på samrådet her i udvalget den

6. november har nævnt de tilskud, som hører under Transportministeriets ressort. Og som hører med til det samlede billede.

- Nemlig tilskud til billigere færgebilletter på de fire statslige færgeruter – to til Bornholm, Kalundborg til Samsø, samt fra Fyn til Als (Bøjden – Fynshav).
- Og ø-kortordningen, som giver gratis persontransport og cykel- og invalidebiltransport for beboerne på de små øer.
- Alt i alt synes jeg, at vi fra statens side med bred politisk opbakning giver en vigtig håndsrækning til vores øer på færgeområdet. Og understøtter på den måde, at man kan leve og bo i hele landet.

[Hjemløsetællingen]

- Som socialminister har jeg som sagt også et særligt fokus på de sociale problemer i landkommunerne.
- Den seneste hjemløsetælling fra VIVE viser med al tydelighed, at hjemløshed ikke kun er noget, man finder i København.
- Hjemløsetællingen for 2019 viser samlet set, at stigningen er fladet ud.

- Men tællingen viser også, at for landkommunerne er der tale om en forholdsvis kraftig stigning på 23 pct. fra 795 personer i 2017 til 976 personer i 2019.
- Det er en udvikling, jeg tager meget alvorligt.
- Vi skal fortsætte med at udbrede viden om, hvordan man sætter ind over for hjemløshed – også til landkommunerne.

[Hvorfor er hjemløshed så svært at komme til livs?]

- Bag hjemløshed ligger der ofte en historie om svigt i barndommen sammen med misbrug, psykiske problemer og andre sociale problemer. Det er nogle komplekse udfordringer, som er svære at løse.
- Det handler derfor om at sætte ind over for alle de faktorer, forskningen viser, har den største betydning for, at mennesker ender i hjemløshed.
- Stof- og alkoholmisbrugsbehandling, psykiatrisk udredning og behandling og økonomi- og gældsrådgivning for at nævne en række indsatser.
- Og så handler det om at sikre, at der er boliger i kommunerne. For vi ved, at en bolig kombineret med den rette bostøtte er en vigtig forudsætning på hjemløseområdet, når fx psykiske vanskeligheder, misbrug og sociale netværk skal stabiliseres og forbedres.

- Det er en tilgang, som vi i Danmark har arbejdet med gennem efterhånden mange år i form af Housing First-princippet.
- I den nye aftale om udmøntning af reserven på social-, arbejdsmarkeds- og sundhedsområdet er der afsat 22,0 mio. kr. i perioden 2020-2023 til at styrke indsatsen for implementering af Housing First på hjemløseområdet.
- I de to første år, hvor den nuværende handlingsplan på hjemløseområdet løber, skal Socialstyrelsens rådgivningsfunktion – som allerede er ude i kommunerne – indsamle viden om, hvordan implementeringen kan styrkes.
- Her vil der med afsæt i hjemløsetællingens resultater være brug for viden om udfordringer og succeser i kommunerne, herunder henholdsvis by og land.
- Med den viden skal vi sikre, at vi endnu mere målrettet kan sætte ind for både forskellige målgrupper og forskellige udfordringer lokalt.

[Afsluttende bemærkninger]

- Lad mig runde af med igen at understrege. Regering vil arbejde ambitiøst på at skabe et sammenhængende Danmark.

- Hvor alle dele af landet får del i væksten, velfærden og udviklingen i samfundet. Fordi Danmark er for lille til store forskelle.
- Regeringen er i gang. Udfordringerne er store og spænder over mange ministerområder.
- På mit område bidrager vi på de måder, vi kan. Med økonomiaftalen for 2020, kommunal udligning, ø-tilskud og en styrket indsats mod hjemløshed.
- Vi har med økonomiaftalen for næste år sikret et generelt løft til kommunerne, så de er bedre rustet, når der kommer flere ældre og børn.
- Regeringen har lige landet en finanslovsaftale, som prioriterer velfærd højt.
- Tak for ordet.